

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA
PIQUER

Vull fer les coses que fa la gent normal

Sally Rooney incorpora a la seva nova novel·la una escriptora que renega de la fama provocada per l'èxit literari

Un triomf fulgurant pot fer que et creguis més important del que ets

Javier Cercas va viure un èxit fulgurant amb *Soldados de Salamina* i després va escriure *La velocidad de la luz*, una novel·la sobre la catàstrofe de l'èxit que em va entusiasmar (i que dec haver perdut en alguna mudança, potser perquè la providència va calcular que rellegir-la m'abocaria a la decepció). L'escriptor hi narrava el fracàs d'un triomfador: una estratègia per curar-se en salut, per recordar-se a si mateix que haver tocat el cel comercial amb un llibre era una sort i alhora una amenaça. Aquell esclat podia destruir-lo, la fama podia fer que es cregués més important del que era. A Cercas l'èxit li va arribar a prop dels quaranta anys, quan ja havia escrit uns quants llibres, i això sol ser una certa garantia que no embogiràs del tot, perquè ja tens poc o molt la vida encarrilada.

Pensava en *La velocidad de la luz* mentre llegia *On ets, món bonic*, de la irlandesa Sally Rooney, publicada per Periscopi amb traducció d'Octavi Gil Pujol (en castellà ha sortit amb el segell de Literatura Random House). El volum arriba després del triomf estratosfèric de *Gent normal*, que era el segon llibre de l'autora. Rooney, nascuda el 1991, tenia només vint-i-set anys quan la seva novel·la va esdevenir un fenomen d'aquells que exploten molt de tant en tant. No deu ser gens fàcil gestionar un boom d'escala internacional quan t'ensampa tan jove i quan, a sobre, t'han penjat la llufa generacional i se suposa que el que escrius representa la gent que ara ronda la trentena i ja no pot allargar més

SALLY ROONEY

ERIK VOAKE / GETTY

l'entrada al món adult. Per descomptat, les expectatives de cara al nou títol de "la primera gran novel·lista mil·lenial" eren i són immenses. S'han posat en marxa tots els engranatges del màrqueting editorial, i les llibreries britàniques han reviscut aquesta setmana cues similars a les que es produïen amb cada nova entrega de Harry Potter.

"No em puc creure que hagi de llegir comentaris sobre mi mateixa"

¿Com gestiona Sally Rooney la fama sobtada i tot plegat? A banda d'intentar protegir la seva intimitat a les entrevistes que concedeix, ha optat per fer una operació similar a la de Cercas: reflectir (exorcitzar?) el que li ha passat a través d'un dels dos personatges principals de

l'obra. L'Alice s'ha convertit en autora cèlebre a l'inici de la seva carrera literària: als vint-i-quatre anys ja va signar un contracte per fer un llibre a canvi de dos-cents cinquanta mil dòlars. "Cada dia em pregunto per què la vida m'ha anat així. No em puc creure que hagi de tolerar aquestes coses: tenir articles que parlen de mi, veure fotos meves a internet i llegir comentaris sobre mi mateixa –explica l'Alice en un mail a la seva amiga Eileen–. Quan m'ho miro així, penso: i això és tot? I què? Però la veritat és que, encara que no és res, em fa sentir desgraciada, i no vull viure una vida així". L'Alice no aspirava pas a fer-se rica: "Quan vaig presentar el meu primer manuscrit només volia guanyar prou diners per acabar el següent". I, sobretot, no estava preparada per ser ella mateixa objecte d'atenció: "No m'havia anunciat mai com una persona psicològicament forta, capaç de suportar inquisicions públiques extenses sobre la meua personalitat i la meua infància". Li ha tocat bregar amb la popularitat sense voler-ho, i està convençuda que els qui alimenten la fama pateixen algun trastorn psicològic. Ho diu així: "La gent que es fa famosa intencionadament –em refereixo a les persones que, després de fer un petit tast del que és la fama, en volen més i més– està, i això ho crec sincerament, profundament malalta, psicològicament".

Els lectors enamorats de la prosa adictiva de Sally Rooney potser no notaran ni la sobredosi mortal d'adverbis acabats en *-ment* que conté la frase anterior ni altres solucions lingüístiques qüestionables de la traducció catalana. De fet, sospito que devoraran aquesta nova novel·la a la velocitat de la llum. ➡

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Què llegeix la classe dirigent?

L'1 d'agost un diari del país va publicar una enquesta en què dones i homes del món de l'economia, la política, els negocis i les finances deien quin llibre s'endurien per vacances. La primera impressió que es podia extreure de les seves respostes era que tot aquest personal que "va per feina" –de fet, són els amos del *cotarro*, no ens enganyéssim– no aprofita ni tan sols les vacances per entrar en una dimensió que no solament els resulta desconeguda, sinó que consideren inexistents.

Una ministra deia que llegiria *L'infinit dins d'un jonc*, d'Irene Vallejo, i la tria és una de les poques que frega la tradició humanística del nostre continent. Tanmateix, qualsevol llibreter ben informat hauria pogut aconsellar a la ministra mitja dotzena de llibres sobre la història del llibre molt millors que el *digest* amb encenalls de cursileria en què consisteix el llibre d'Irene Vallejo. Però ja és alguna cosa. Al·leluia, cristians!

El vicepresident d'un banc va dir que s'emportava *Vida i destí*, de Vassili Grossman, un dels bons (no grans) autors russohebreus del segle XX que incideix en la persecució a mort dels jueus i de la seva cultura durant bona part del segle XX. També és cosa d'agrair; però dos llibres tan breus com *Si això és un home*, de Primo Levi, o *El llarg viatge*, de Jorge Semprún, que són literatura de primera categoria, li haurien fet molt més de profit.

El president d'un altre banc triava *l'Assaig sobre la ceguesa*, de l'autor José Saramago (o de l'escriptora Sara Mago, segons com ho entengueu), que posseeix una fama del tot immerescuda: tota la seva obra és una enorme catàstrofe literària. És molt bon senyal que Pepe Álvarez escollís *Tierra de campos*, de David Trueba (Anagrama), com ho és que Javier Hernani s'emportés el llibre de Lewis Lockwood *Beethoven. The music and the life*, que entra de ple en la cultura espiritual, la que es troba als antípodes del capitalisme, les empreses i la política contemporània; o que un home d'Endesa volgués llegir una biografia de Felip II, perquè amb ell i el seu successor –com molt bé va diagnosticar Cervantes– va començar el declivi d'un imperi que, des d'aleshores, no ha deixat d'anar pel camí del pedregar.

Moltes altres personalitats es decantaven, de fet, per llibres que no hauran fet sinó confirmar-los en la línia de la seva ètica i de les seves actuacions al llarg de tota la resta de l'any. Aquesta és la qüestió: només l'art, i la literatura entre les arts, obre a la gent unes dimensions desconegudes que quasi tots els rectors de la vida política i financera fan tot el possible per ignorar. ➡

AIXÒ NO CAL DIR-HO

L'home dibuixat de Lorenzo Montatore

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

Ningú com un dibuixant de ninots, com un ninotaire, pot comprendre Francisco Umbral, perquè la seva obra sencera va sobre l'abisme de l'escriptura, i els dibuixants de còmics viuen en aquesta mateixa negació permanent de tot allò que és seu, tant de manera general com personal. Es llancen cada dia al mateix no-res d'Umbral, anomenat escriptura perpètua, portats per una força absoluta que són ells en carn i ossos. La seva condició l'han transformada en ofici. Lorenzo Montatore és un d'aquests dibuixants i acaba de treure un llibre sobre Umbral titulat *La mentira por delante* (Astiberri, 2021). A Montatore li passa com a Umbral: és un artista sense gènere. Igual que allò que més interessava a Umbral de l'escriptura era el fet d'escriure, el que Montatore estima més del dibuix és dibuixar.

L'un i l'altre pensen amb les mans. "Quan veig el que he escrit, sé el que penso", deia Umbral.

Aquest llibre no és una biografia de l'escriptor, sinó que Montatore ha dibuixat la vida d'Umbral en el sentit en què va escriure la vida de Ramón Gómez de la Serna al seu assaig líric *Ramón y las vanguardias*. Se sap que hi ha gran presència de Ramón en Umbral. Aquí, el Ramón de Montatore seria Max, i per aquestes pàgines corre l'ombra de Bardín, el personatge del gran dibuixant. Tot i això, Max i Montatore fan camins diferents, venen d'avantguardes artístiques distintes. La de Montatore és la mateixa avantguarda que tant admirava Umbral, la dels anys 20 del segle passat.

Tono, Bagaría, els futuristes, la moda i la publicitat, fins i tot el Gómez de la Serna dibuixant, tot això forma part del no-gènere de Montatore. Però el que en Umbral és metàfora, en Montatore és sinècdoc. Quan les figures de Montatore tenen mà ja no els cal tenir braços. Aquí es troba la part pel tot. Això passa perquè Montatore és dibuixant i perquè un dibuix consubstancialment és una metàfora. Hi ha tres Umbrals diferents en aquest llibre: el de coll de cigne, el de bufanda i el de corbata. Tots tres són una sola persona, què és l'Umbral amb ulleres, i que és així des de petit. Umbral era un nen amb ulleres que va perdre el seu fill. Només li van quedar les ulleres. I escriure. Això també es veu en el llibre de Montatore. ➡